

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Huoltovarmuuskeskuksen muuttaminen virastoksi on esityksessä perusteltu kattavasti ja muutos vaikuttaa asianmukaiselta.

Huoltovarmuus -käsitteen laajentaminen esitetyn mukaisesti nähdään myös suositeltavana, sillä se pitää sisällään mahdollisuuden huomioida kunnat uudella tavalla osana kansallisen huoltovarmuuden toteutumista. Kuntien roolin kattavampi huomiointi onkin suositeltavaa erityisesti siksi, että kunnilla on merkittävä vastuu kriittisen infrastruktuurin hallinnoimisessa, välttämättömien palveluiden tuottamisessa sekä väestön toimeentulon ja suojaamisen varmentamisessa. Kunnat omistavat infrastruktuuria sekä suoraan, että tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen, kuntayhtymien ja säätiöiden kautta. Esimerkiksi Kuopion kaupunki omistaa alueella vettä, energiaa ja jätehuoltoa hallinnoivat sekä järjestävät toimijat, joilla on kriittinen rooli huoltovarmuuden toteutumisessa. Kunnat myös huolehtivat alueensa maankäytöstä, rakentamisesta ja luvista, jolla on vaikutusta infrastruktuurin sijoitteluun. Kunnilla onkin siksi merkittävä rooli poikkeustilanteissa ja sen varmistamisessa, että ennakoivalla työllä voidaan mahdollisimman tehokkaasti välttää häiriötilanteiden eskaloituminen poikkeustilaksi. Myös poikkeusoloihin siirryttäessä kunnilla on valmiuslain mukainen vastuu säännöstelystä, joka koskettaa vähittäiskauppaa, kaukolämpöä, vedenhankintaa, rakentamista ja rakennustuotteita, asuntokantaa sekä työvelvollisuuden toimeenpanoa. Lisäksi kunnilla on merkittävä rooli väestön tiedottamisessa. Kuntien merkittävää roolia Huoltovarmuuden toteutumisessa olisi tärkeää tukea laeissa kirjauksella.

Kuopioon ollaan perustamassa hallituksen Itäisen Suomen ohjelman mukaisesti Kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus, jolla vahvistetaan koko Suomessa muun muassa paikallisen tason huoltovarmuutta vastaamalla toimijoiden tieto- ja osaamistarpeisiin. Kuntien vahvempaa roolia osana huoltovarmuuden kokonaisuutta olisi järkevää pilotoida osana uudistusta, jotta kuntien tarvitsemat tukirakenteet voidaan tehokkaasti tunnistaa ja muodostaa yhteistyössä Huoltovarmuuskeskuksen sekä Kokonaisturvallisuuden osaamiskeskuksen kesken. Kuopion kaupunki

voi toimia tässä testialustana. Myös tarve alueelliselle huoltovarmuusmallille on herättänyt keskustelua ja vaatisi selvitystyötä.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

-

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

-

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Huoltovarmuuskeskukselle määritellyt tehtävät ovat selkeät ja ne ovat myös kuntien kannalta keskeisiä.

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

-

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

Ehdotettu ohjausmalli on toimiva.

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

Ohjausryhmän kokoonpano on asianmukainen.

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

Kuvattu ehdotus yhteistyöryhmistä antaa pelivaraa muovata toimintaa tarpeen mukaiseksi.

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

Kunnilla on tärkeä rooli paikallisen huoltovarmuuden toteutumisessa ja tästä syystä ne tulee olla edustettuna Huoltovarmuusneuvostossa. Kuopion kaupunki on jo neuvostossa edustettuna ja on valmis jatkamaan tehtävässä.

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Poolit ja ELVAR-toimikunnat on nähty hyvänä etenkin toimijoiden välisen vuoropuhelun edistämisessä ja tilannekuvan muodostamisessa. Kuntaedustuksen sisällyttäminen toimintaan täytyy syntyä tarpeesta ja siksi kokoonpanojen muodostamisen ja muovaamisen tulisi olla mahdollisimman joustavaa.

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

Kuntien roolia paikallisessa varmuusvarastoinnissa, välivarastoinnissa ja jakelussa olisi hyvä tarkastella. Esimerkiksi Kuopio voi tarjota terveydenhuollon ja lääketeollisuuden

varmuusvarastointiin liittyviä ratkaisuja ja alueelle on keskittynyt alan asiantuntijoita Kuopion yliopistollisen sairaalan yhteyteen. Lisäksi alue mahdollistaa logistiset ratkaisut varastointiin.

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

-

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskyykyvarausten hankinta

Varauksia tarkasteltaessa on hyvä huomioida, että myös kunnat varautuvat sopimuksellisesti. Tällä hetkellä tilannekuva valtakunnallisesta varautumisesta paikallistoimijoiden tasolla ei ole.

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

Huoltovarmuusmaksun korotukset tuovat kunnille lisää kustannuksia, jonka vuoksi kustannukset olisi hyvä huomioida ensisijaisesti valtionosuuksissa.

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

-

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

-

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

Tällä hetkellä kunnat luovuttavat tietoja Huoltovarmuuskeskukselle, joista muodostetaan tilannekuvaa. Kunnat eivät kuitenkaan saa tilannekuvaa käyttöönsä, vaikka niillä on merkittävä rooli huoltovarmuuden tuottajana. Huoltovarmuuskeskuksen tilannekuvan avulla kunnat voisivat toimia ennakoivasti häiriötilanteissa ja edesauttaa mahdollisten poikkeustilojen välttämistä.

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

-

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

-

Savolainen Irma

Kuopion kaupunki - Kuopion kaupunki, Elinvoima- ja konsernipalvelut